

برکات ورود حضرت معصومه (سلام الله علیها) به شهر قم

<?xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

حضرت فاطمه معصومه علیها السلام در روز اول ذیقعه سال 173 قمری در مدینه منوره دیده به جهان گشود. پدر بزرگوار آن حضرت، امام موسی کاظم علیه السلام و مادر گرامی اش حضرت نجمه خاتون می باشد، که بعد از تولد حضرت رضا علیه السلام به «طاهره» ملقب گردید. (1)

بنابراین حضرت معصومه علیها السلام با امام رضا علیه السلام خواهر و برادر ابوینی هستند. در سال 201 قمری در پی انتقال اجباری امام رضا علیه السلام به خراسان، حضرت معصومه علیها السلام بعد از یک سال تحمل دوری برادر بزرگوارش از مدینه منوره عازم خراسان گردید. از آن جایی که حضرت فاطمه معصومه علیها السلام پیام آور فرهنگ و معارف اهل بیت علیهم السلام و مدافع مظلومیت امامان شیعه و تداوم بخش راه پدر بزرگوارش در مبارزه با طاغوت های زمان بود، عوامل حکومتی بنی عباس، در شهر ساوه به کاروان حامل آن حضرت حمله کرده و همراهان آن حضرت را به شهادت رساندند.

حتی طبق نوشته استاد محقق شیخ جعفر مرتضی عاملی در کتاب حیاة الامام الرضا علیه السلام، آن حضرت را نیز مسموم نمودند (2). حضرت فاطمه معصومه علیها السلام بر اثر مسمومیت و شدت غم و اندوه در شهر ساوه بیمار گردید و فرمود: مرا به شهر قم ببرید؛ زیرا از پدرم شنیدم که می فرمود: شهر قم مرکز شیعیان ماست (3). برای همین حضرت معصومه علیها السلام در 23 ربیع الاول سال 201 قمری به شهر قم وارد شده و مورد استقبال عده زیادی از مردم مشتاق و شیفته اهل بیت علیهم السلام قرار گرفت. آن بزرگوار بعد از 17 روز اقامت در منزل موسی بن خزرج که به «بیت النور» شهرت یافت، در دهم ربیع الثانی سال 201 هجری دیده از جهان فرو

بسته و در «باغ بابلان» محل فعلی مزار آن حضرت دفن گردید.

شهر قم قبل از ورود حضرت معصومه علیها السلام

قم قبل از اسلام به صورت چند قلعه بوده که عده ای زرتشتی و یهودی در آن زندگی می کردند. بعد از اسلام با آمدن اشعری ها (که اصالتا شیعه و یمنی تبار بوده اند)، کم کم این سرزمین توسعه یافت. در اوائل قرن اول و در سال 23 هجری شهر قم توسط لشکر اسلام فتح گردید و رفت و آمد مسلمانان عرب به قم آغاز شد. نخستین کسانی که از اشعری ها به قم آمدند عبدالله بن سعد و عبدالله احوص و عبدالرحمن و اسحاق از فرزندان سعد بن مالک بن عامر اشعری بودند و به این ترتیب ارتباط شیعیان خالص علوی با قم برقرار شده و مامن شیعیان گردید. از آن زمان مردم قم به مذهب اهل بیت علیهم السلام علاقه خاصی پیدا کرده و به همین جهت مورد سختگیری و بی مهری خلفای حاکم و ستمگر عصر خود بودند.

شهر قم قبل از ورود حضرت معصومه علیها السلام از آبادانی ظاهری بی بهره بود و اهالی شیعی مذهب آن در اثر بی توجهی حاکمان مورد آزار و اذیت بودند، اما از لحاظ ایمان و اعتقاد مذهبی، این شهر بهترین فضای معنوی را داشته و زمینه پذیرش اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و یاران با وفای آنان در این منطقه کاملاً فراهم بود.

(4)

به همین جهت امامان معصوم علیهم السلام در مناسبت های مختلف، شهر قم و اهالی آن را مورد عنایت قرار داده و عبارات زیبایی را که حاکی از علاقه مندی آن بزرگواران به این خطه ایران بود، بیان می کردند. حتی گاهی ائمه اطهار با فرستادن تحفه ها و هدایا اهل قم را مفتخر می ساختند. از جمله می توان به ابی جریر زکریا بن ادريس و زکریا بن آدم و عیسی بن عبدالله و چند نفر دیگر اشاره نمود که به افتخار اخذ هدایای ارزشمندی

همچون انگشتی و جامه و کفن از دست مبارک ائمه هدی علیهم السلام نائل شدند. (5)

به نظر می رسد تعداد اخبار و احادیثی که در مورد شهر قم از ائمه اطهار علیهم السلام روایت شده است درباره هیچ یک از شهرهای ایران روایت نشده است. مرحوم شیخ حسین مفلس در کتاب «تحفة الفاطمیین» چهل حدیث در باره قم نقل کرده است (6).

در کتاب های معتبر شیعی همچون بحارالانوار؛ سفینة البحار و مستدرک سفینة البحار و... در این رابطه روایات جامع و قابل توجهی نقل شده است. برای آشنایی بیشتر به برخی از این روایات اشاره می کنیم:

1- سلام بر اهل قم

امام صادق علیه السلام روزی با اشاره به عیسی بن عبدالله قمی فرمود: «سلام بر مردم قم! خداوند شهرهای آنان را با باران سیراب کند و برکت ها را بر آنان نازل کند و بدی های آنان را به خوبی مبدل گرداند. آن ها اهل رکوع و سجود و قیام و قعودند. آنان فقیه و دانشمند و اهل درک حقایق و روایت و عبادت نیکو هستند». (7)

2- راهی به سوی بهشت

صفوان بن یحیی کوفی معروف به بیاع سابری از نزدیکترین و مطمئن ترین یاران امام رضا علیه السلام می گوید: روزی در حضور امام رضا علیه السلام نشسته بودم که از شهر قم و اهالی آن سخن به میان آمد و اینکه آنان در زمان ظهور حضرت ولی عصر علیه السلام به سوی آن بزرگوار میل خواهند کرد. در این لحظه امام هشتم علیه السلام به اهل قم درود فرستاده و فرمود: «رضی الله عنهم، ثم قال: ان للجنة ثمانية ابواب و واحد منها لاهل قم؛ و هم خيار شيعتنا من بين سائر البلاد، خمر الله تعالى ولايتنا في طينتهم؛ (8) خداوند از آنان خشنود باشد، سپس فرمود: همانا بهشت دارای هشت در است که یکی از آن درها مخصوص مردم قم است. آنان شیعیان برگزیده ما در میان سایر شهرها هستند. خداوند ولایت و محبت ما [اهل بیت] را با طینت آنان عجین کرده است.»

3- پایگاه یاران مهدی علیه السلام

عفان بصری می گوید: روزی امام صادق علیه السلام به من فرمود: «اتدری لم سمی قم؟ قلت: الله و رسوله و انت اعلم. قال: انما سمی قم لان اهله يجتمعون مع قائم آل محمد - صلوات الله عليه - و يقومون معه و يستقيمون عليه و ينصرونه؛ آیا می دانی چرا شهر قم را «قم» نامیده اند؟ عرض کردم: خدا و پیغمبرش و شما آگاهترید. امام علیه السلام فرمود: قم نامیده شده است برای اینکه اهل آن با قائم آل محمد صلی الله علیه و آله همراه می شوند و با او قیام نموده و بر او استقامت می ورزند و او را یاری می رسانند.» (9)

در این روایت نقش مردم قم و ساکنین این شهر مقدس در حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام مشخص شده است. با توجه به این حدیث، اهالی قم به ویژه دانایان و آگاهان آن، وظیفه ای مهم تر و مسؤولیت سنگین تری نسبت به سایر شهرهای ایران به دوش می کشند و این حقیقت، تلاش آنان را در زمینه سازی برای حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام بیشتر از سایر سرزمین ها می طلبد.

4- شهر قم در قرآن

وعده پیروزی بر اسرائیل پیشوای ششم روزی با یاران خود نشسته و قرآن تلاوت می کرد تا به این آیه رسید: «فاذا جاء وعد اوليهم بعثنا عليكم عبدا لنا اولى باس شديد فجاسوا خلال الديار و كان وعدا مفعولا (10)» ؛ «(ای بنی اسرائیل!) پس هنگامی که وعده (تحقق) نخستین آن دو فرا رسد، بندگان از خود را که سخت نیرومندند بر شما می گماریم؛ تا میان خانه ها [یتان] به جست و جو در آیند، و این تهدید تحقق یافتنی است.»

یاران امام در این لحظه پرسیدند: «جعلنا فداك من هؤلاء؟ فقال: ثلاث مرات، هم والله اهل قم (11) ؛ جانمان به فدای تو، این گروه چه کسانی هستند؟ امام صادق علیه السلام سه بار فرمود: به خدا سوگند! آنان اهل قم هستند.»

5- پناهگاه فرزندان حضرت زهرا علیها السلام

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «اذا اصابكم بلیة و عناء فعليكم بقم فانه ماوی الفاطمیین (12) ؛ هرگاه (در تنگنای زندگی قرار گرفتید و) بلاها و مصیبت ها به شما روی آورد، به سوی قم بروید؛ چون آنجا پناهگاه فرزندان فاطمه علیها السلام است.»

چنانکه اشاره شد، روایات متعددی از ائمه اطهار علیهم السلام در تجلیل و تقدیر از قم و اهل آن وارد شده است و در آن ها، شهر قم با القاب و عناوین ویژه ای مورد تجلیل قرار گرفته است، از جمله آن ها نام های زیر می باشد: قم (شهر قیام)، حرم اهل بیت، شهر امن و امان، مرکز یاران ائمه، قطعه ای از بیت المقدس، کانون شیعیان، آسایشگاه انسان های با ایمان، مجمع انصار المهدی علیه السلام، سرزمین مقدس، پرتگاه و محل سقوط ستمگران و گردنکشان، منبع علم و فضیلت و تقوی، سالم ترین شهرها و غیره.

6- اگر مردم قم...

با این همه فضائل و مناقب که در مورد شهر قم و ساکنان آن در سیره و سخن اهل بیت علیهم السلام وارد شده است، باید توجه داشت که این ها مشروط به تداوم ایمان و اعتقاد به ارزش های اسلامی و ادامه راه اهل بیت علیهم السلام توسط مردم قم می باشد و گرنه اگر کسی خیال کند که چون قمی هست و یا اینکه در شهر قم زندگی می کند و بدون عمل، مشمول این رحمت و برکات الهی خواهد شد، به خیالی باطل و پنداری بی پایه و سست دچار شده است؛ چرا که امام صادق علیه السلام فرمود: «تربة قم مقدسة و اهلها منا و نحن منهم، لا یریدهم جبار بسوء الا عجلت عقوبته؛ ما لم یخونوا اخوانهم (و ما لم یحولوا احوالهم)، فاذا فعلوا ذلک سلط الله علیهم جبارة سوء! ؛ خاک قم مقدس است و ساکنان آن از ما اهل بیت هستند و ما هم از آن هائیم، هیچ

حاکم (گردنکش و) ستمگری به آن ها قصد سوء نمی کند مگر اینکه خداوند در عذاب او تعجیل می فرماید. البته به شرط آنکه (اهل قم) به برادران خود خیانت نکنند (و احوال خود را تغییر ندهند)، زیرا در آن صورت خداوند متعال ستمگران بیدادگر را بر آنان مسلط خواهد کرد.»

بخشی از آثار و برکات حضرت معصومه علیها السلام در قم

ورود حضرت فاطمه معصومه علیها السلام به شهر قم و دفن پیکر مطهر آن بانوی کبریا در این شهر، آثار و برکات فراوانی را به همراه داشته است. از لحظه ورود نبیره رسول الله صلی الله علیه و آله به قم، پیوسته این شهر از جهات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، عمرانی و اقتصادی رو به رشد و پیشرفت نهاده است. تاثیر این واقعه تاریخی را می توان با مطالعه زوایای تاریخی این شهر به دست آورد. برکات این بانوی مجلله در شهر قم آنگاه به اوج خود می رسد که بدانیم تاثیر وجود آن حضرت در تحولات تاریخی، فرهنگی، مذهبی، اجتماعی نه تنها در محدوده یک شهر بلکه گاهی در کل کشور ایران بوده و یا حداقل وقایع و حوادث کشور ایران به نوعی مرتبط با شهر قم می باشد.

برکات حضرت معصومه در شهر قم و تاثیر این شهر بر کل ایران آنچنان مهم بوده و هست که سال ها دل و دیده میلیون ها زائر و مجاور و جهانگرد را به خود مشغول داشته است. این تاثیر نه تنها برای زائران مشتاقی که از راه های دور به عشق زیارت مرقد مطهر این دخت عصمت و یادگار امام موسی علیه السلام با ارادت خالصانه به این مکان مقدس می شتابند ملموس است بلکه حتی برای کسانی که با انگیزه های غیر مذهبی وارد این مکان شده اند و یا از این دیار عبور کرده اند، پرجاذبه و شگفت انگیز بوده است. در عظمت و شکوه ظاهری این بارگاه مقدس، حقیقت و معنویت خاصی نهفته است که ناخود آگاه هر بیننده ای را به سوی آن متوجه ساخته و دل و دیده اش را صید می کند.

در اینجا اعترافات چند تن از افراد خارجی را که در قرن های گذشته از قم دیدن کرده و در لابلای سخنان خود به نقش ارزنده این بانوی ملکوتی و تاثیر بارگاه آن حضرت در شهر قم اشاره کرده اند، مرور می کنیم.

«اوژن فلاندن» جهانگرد فرانسوی و دانشمندی که در زمان محمد شاه قاجار در سال های 1219 و 1221 شمسی به اتفاق هموطن هنرمند خود «پاسکال کست» به ایران آمده است، در مورد اهمیت و نقش شهر قم و مرقد مطهر حضرت معصومه علیها السلام چنین می نگارد: «مقبره فاطمه که ایرانی ها «معصومه» می نامند در تمام مشرق، احترامی به سزا دارد و مردم از اکناف به زیارتش می آیند، فاطمه نوه علی است. از پادشاهان ایران، شاه عباس دوم، شاه صفی و فتحعلی شاه در قم مدفونند. تیمور لنگ به قم چندان لطمه نرسانده و شاید از برکت فاطمه باشد». (13)

«کارل بروگش» جهانگرد آلمانی نیز که اوضاع ایران را در سده نوزدهم میلادی از دید مادی خود بررسی کرده است، در مورد عظمت ظاهری شهر قم و حضرت معصومه علیها السلام چنین می گوید: «دورنمای قم به معنای واقعی

کلمه از فاصله چند میلی می درخشد، زیرا گنبد زیارتگاه این شهر را با ورقه هایی از طلا پوشانده اند که نور آفتاب را به شکل خیره کننده ای منعکس می کند. شاهان ایران علاقه زیاد دارند به این که گنبد بناهای مقدس را با ورقه های طلا و نقره بپوشانند. طلا کاری ها و نقره کاری های زیبای ضریح مقدس واقعا چشم را روشن می کنند. خدمتکارانم پیوسته از شکوه و جلال گنبد و مقبره فاطمه در قم سخن می گفتند.

نه فقط زندگان بلکه مردگان نیز به سوی این مزار جلب می شوند؛ زیرا بسیاری از ایرانیان وصیت می کنند که پس از مرگ در جوار این بانوی مقدس دفن شوند. قم مدفن قدیسین هم هست. بنا به گفته اهالی محل، قم دارای 444 امامزاده کوچک و بزرگ است». (14)

به هر حال بعد از ورود حضرت معصومه علیها السلام به قم و دفن پیکر مطهر آن حضرت در این سرزمین مقدس، علویان و سادات بیشتری به این شهر روی آوردند، توجه شیعیان به این نقطه فزونی یافت و علما و مشاهیر شیعه در طول تاریخ به این مکان مقدس توجه نشان دادند، مهاجرت به این شهر زیاد شد و موقعیت مذهبی قم تثبیت و استحکام تاریخی یافت.

قم با این ویژگی ها در میان شهرهای شیعه نشین از شهرت جهانی برخوردار شد و یکی از شهرهای مهم جهان اسلام به شمار آمده و از مراکز مهم فرهنگی و فقهی شیعه گردید و از همه مهم تر به عنوان هسته مرکزی و پایگاه اصلی بزرگترین و باشکوهترین انقلاب در تاریخ جهان گردید. در اینجا به فهرست برخی از نتایج ورود حضرت معصومه علیها السلام به شهر قم می پردازیم:

1- گسترش شهر قم

شهر قم به تدریج از شمال شرقی، به جنوب غربی که محل دفن آن حضرت بود کشیده شد به طوری که حرم فاطمه معصومه علیها السلام که در حاشیه شهر قرار داشت، امروزه در مرکز شهر و در آبادترین قسمت آن واقع است.

2- مورد توجه شدن قم

توجه پادشاهان و حاکمان و طبقات گوناگون مردم به این شهر و کوچ بسیاری از افراد مشتاق اهل بیت علیهم السلام برای اقامت در آن، به خاطر مدفون بودن حضرت معصومه علیها السلام در این شهر است.

3- استحکام مذهبی قم

قم از جنبه مذهبی استحکام ویژه ای یافته و مرکز روحانیت شیعه شد. و عده ای از بزرگترین علمای شیعه از آنجا برخاسته یا در آن اقامت کردند.

4- کثرت سادات در شهر قم

بعد از دفن حضرت معصومه علیها السلام عده بسیاری از فرزندان امام حسن و امام حسین و موسی بن جعفر و علی بن موسی الرضا علیهم السلام و از فرزندان محمد حنفیه و زید بن علی بن الحسین علیهم السلام و اسماعیل فرزند امام صادق علیه السلام از اطراف به قم روی آورده اند. از آنجا که این شهر از ابتدا مورد نظر آل علی علیهم السلام بوده است و مردم قم نسبت به اولاد پیغمبر صلی الله علیه و آله ارادت و علاقه خاصی داشته اند، به تدریج بعد از ورود حضرت معصومه علیها السلام از نظر کثرت سادات، موقعیت بی نظیر و یا کم نظیری یافته است.

امروزه کثرت سادات قم، به خوبی محسوس و مشهود است و چند محله به نام علویان و سادات است که بیشتر آن ها سید هستند، از جمله محله سیدان، محله موسویان و محله موسی سلام بر مردم قم! خداوند شهرهای آنان را با باران سیراب کند و برکت ها را بر آنان نازل کند و بدی های آنان را به خوبی مبدل گرداند. آن ها اهل رکوع و سجود و قیام و قعودند. آنان فقیه و دانشمند و اهل درک حقایق و روایت و عبادت نیکو هستند. مبرقع و همچنین وجود سادات برقی و رضوی و چاووشی و غیره نشانگر این حقیقت می باشد.

5- توجه به امور امامزادگان

مردم قم از اوایل قرن سوم هجری که فاطمه معصومه علیها السلام در قم مدفون شد، در بزرگداشت مقابر اولاد پیامبر صلی الله علیه و آله همان تلاش را کردند که در زمان حیاتشان از آنان به عمل می آوردند. ساختن بناهای مجلل و بارگاه و گنبد و وقف اموال در این راه از جمله این تلاش هاست. در دوره صفویه و قاجاریه، بعضی از جهانگردانی که به ایران آمده و از قم عبور کرده اند، در سفرنامه های خود امامزادگان قم را وصف نموده و حتی در پاره ای از آن ها در تعداد امامزادگان افراط کرده اند.

6- پرورش علمای بزرگ در شهر قم

یکی دیگر از برکات فاطمه معصومه علیها السلام، پرورش عالمان و اندیشمندان بزرگ در این شهر می باشد که به نام بعضی از آنان اشاره می شود:

- علی بن حسین بن بابویه قمی، پدر شیخ صدوق یا صدوق اول؛
 - محمد بن علی بن بابویه قمی، معروف به شیخ صدوق و نویسنده نزدیک به 300 کتاب در اصول و فروع؛
 - محمد بن حسن صفار، از یاران نزدیک امام حسن عسکری علیه السلام؛
 - احمد بن اسحاق قمی، وکیل امام عسکری علیه السلام در قم و سازنده مسجد معروف امام به دستور آن حضرت؛
 - احمد بن ادریس قمی، از محدثان شیعی؛
 - زکریا بن آدم، از اصحاب امام رضا علیه السلام؛
 - ابو عبدالله محمد بن خالد برقی، ادیب، محدث و نویسنده کتاب های مهمی همچون: التنزیل و التعبير، کتاب العلل، کتاب یوم و لیل (15)؛
 - احمد بن محمد بن خالد برقی، منسوب به برقرود قم و نویسنده کتاب های فراوانی همچون: المحاسن، کتاب التبلیغ و الرساله، کتاب التراحم و التعاطف، و سایر تالیفات وی که به ده ها جلد بالغ می شود (16)؛
 - علی بن ابراهیم قمی، مفسر معروف؛
 - خواجه نصیر الدین طوسی جهرودی معروف به استاد البشر و از افتخارات جهان اسلام؛
 - صدر المتالهین شیرازی، که آثار برجسته فلسفی از جمله: اسفار اربعه، شواهد الربوبیه، شرح کافی و... را پدید آورد؛
 - ملا عبد الرزاق لاهیجی، فیلسوف و حکیم نامدار شیعه در قرن 11 و صاحب کتاب های شوارق الالهام و گوهر مراد؛
 - حاج ملا مهدی قمی نراقی، نویسنده جامع السعادات؛
 - میرزا ابوالقاسم قمی (میرزای قمی)، صاحب قوانین و دارای کرامات بی شمار.
- وصدها عالم و دانشمند و شاعر و وزیر و مورخ و رجال علمی و مردان سیاست و وزارت از این خطه ظهور نموده اند که تفصیل آن در جای خود بیان شده است. (17)

7- حوزه علمیه قم

یکی دیگر از برکات مزار مقدس بانوی دو عالم، حضرت معصومه علیها السلام در شهر قم، رونق گرفتن حوزه علمیه می باشد. تاریخ این کانون علم و فقاہت به قرن ها قبل بر می گردد. ابراهیم بن هاشم قمی، سعد بن عبدالله قمی، احمد بن اسحاق قمی، علی بن بابویه قمی و ده ها محدث و عالم شیعی از اوایل قرن سوم هجری به بعد، زمینه گسترش علم و ادب و حدیث را در این شهر ایجاد کرده بودند.

این حوزه علمی کم و بیش تداوم داشت و ترویج علم در این شهر همچنان در طول تاریخ ثمرات پرباری به همراه همانا بهشت دارای هشت در است که یکی از آن درها مخصوص مردم قم است. آنان شیعیان برگزیده ما در میان سایر شهرها هستند. خداوند ولایت و محبت ما (اهل بیت) را با طینت آنان عجین کرده است. می آورد تا آنکه مرحوم میرزای قمی عالم جلیل القدر عصر قاجار، به این شهر روی آورد و به حرکت علمی این دیار شتاب بخشید.

هجرت ملاصدرا فیلسوف نامی شیعه به قم چهره دیگری به این حرکت داد. سکونت مرحوم فیض کاشانی در قم و تاسیس مدرسه فیضیه در جوار حرم مطهر حضرت معصومه علیها السلام، رشد فکری و فضای علمی این شهر را دگرگون نمود.

این رشد علمی همچنان رو به بالندگی بود تا در سال 1315 شمسی مرحوم شیخ عبدالکریم حائری پرچمدار علم و فضیلت از اراک به قم آمده و روحی تازه به کالبد این کانون فقاقت و معنویت دمید. اقبال آیت الله العظمی بروجردی رحمه الله به قم، فعالیت های فرهنگی واجتماعی را در این شهر تسریع نموده و همچنین ورود مراجع و دانشمندان بزرگ شیعی و همراهی آنان با حرکت حوزه علمیه در شکوفائی آن نقش به سزایی داشت. امروزه به برکت معنوی حضرت فاطمه معصومه علیها السلام، مجمع بزرگی از مراجع، آیات عظام و فقیهان و مجتهدان در این شهر نورانی و ملکوتی ایجاد شده است که مورد توجه جهانیان می باشد.

هم اکنون خیل عظیمی از طلاب و دانش پژوهان علوم اسلامی در این حوزه مقدسه به تحصیل و تدریس اشتغال دارند که با زعامت مراجع تقلید و تدبیر مدیریت حوزه علمیه قم برنامه ریزی های خاصی برای توسعه و بارور نمودن هرچه بیشتر علوم اسلامی و تخصصی نمودن آن در حال انجام است که آینده روشن و بالنده تری را نوید می دهد. لازم به ذکر است این زمانی می رسد که از قم علم و دانش به دیگر شهرها از شرق تا غرب عالم منتشر می شود، تا جایی که این شهر اسوه و الگوی شهرهای دیگر گشته و هیچ کس در روی زمین باقی نمی ماند که از قم به او بهره های علمی و دینی نرسد تا آنکه زمان ظهور حجت خدا و قائم ما فرا رسد. رونق علمی شهر قم را امام صادق علیه السلام ده ها سال قبل از ورود حضرت معصومه علیها السلام به شهر قم، پیش بینی کرده و فرموده بود: «زمانی می رسد که از قم علم و دانش به دیگر شهرها از شرق تا غرب عالم منتشر می شود، تا جایی که این شهر اسوه و الگوی شهرهای دیگر گشته و هیچ کس در روی زمین باقی نمی ماند که از قم به او بهره های علمی و دینی نرسد تا آنکه زمان ظهور حجت خدا و قائم ما فرا رسد». (18)

8- انقلاب اسلامی ایران

از مهم ترین ویژگی های شهر قم و آثار و برکات حضرت معصومه علیها السلام تشکیل هسته های مرکزی انقلاب اسلامی ایران در این نقطه حساس کشور می باشد. شهر قم بستر قیام و انقلاب و پرورشگاه بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران است.

اکثر حوادث انقلاب اسلامی با این شهر مرتبط بوده است و البته به وقوع چنین حادثه ای در شهر قم در گفتار ائمه اطهار علیهم السلام نیز اشاره شده است و روایت معروف حضرت کاظم علیه السلام در این مورد، قابل انطباق با انقلاب اسلامی ایران است. مطمئناً اگر انقلاب با عظمت اسلامی - که از شهر قم ریشه گرفته و موج آن

تمام نقاط عالم را تحت تاثیر قرار داد - مصداق منحصر به فرد این گفتار زیبا نباشد، حتما یکی از مصادیق آن خواهد بود؛ چراکه ویژگی های مورد ستایش امام هفتم علیه السلام دقیقا در مورد رهبر و مردم ایران صادق می باشد. آن ویژگی ها عبارتند از:

1- رهبر آنان مردی از اهل قم است.

2- رهبر آنان مردم را به سوی حق می خواند.

3- پیروان و طرفداران او اراده و استقامتی قوی و آهنین دارند.

4- خستگی در آنان راه ندارد.

5- طوفان های حوادث آنان را متزلزل نمی کند.

6- توکل بر خدا دارند.

7- به خاطر پارسایی پیروزند.

متن روایت چنین است که امام موسی کاظم علیه السلام فرمود: «رجل من اهل قم يدعوا الناس الى الحق، يجتمع معه قوم كزبر الحديد، لاتزلهم الرياح العواصف و لا يملون من الحرب و لا يجبنون و على الله يتوكلون والعاقبة للمتقين؛ مردی از اهل قم (به پا می خیزد و) مردم را به حق فرا می خواند. گروهی به یاری او بر می خیزند که مانند قطعه های آهن هستند، تندبادها (ی حوادث و مشکلات) آنان را متزلزل نمی کند و از جنگ خسته نمی شوند و نمی ترسند و بر خدا توکل می کنند. پیروزی نهایی از آن پرهیزکاران است». (19)

این نوشتار را با کلامی از حضرت امام خمینی رحمه الله - که به این شهر افتخار می کرد - به پایان می بریم: «قم حرم اهل بیت است. قم مرکز علم است. قم مرکز تقواست. قم مرکز شهادت و شهادت است. از قم علم به همه جهان صادر شده است و می شود و از قم شهادت به همه جا صادر می شود. قم شهری است که در آن ایمان و علم و تقوا پرورش یافته، و... از زمان ائمه اطهار علیهم السلام مورد توجه اسلام بوده است، و از قم تقوا، شجاعت، شهادت، و همه فضایل به همه جا صادر می شد و صادر خواهد شد.

علمایی که در قم من ادراک کرده ام، کسانی بودند که در دنیا نمونه بودند، در علم و در تقوا و من امیدوارم که ادامه پیدا کند این علم و تقوا در شهر شما تا زمان ظهور امام زمان سلام الله علیه». (20)

پی نوشت ها :

1) مناقب، ج 4، ص 367؛ زندگانی حضرت موسی بن جعفر علیه السلام، عمادزاده، ج 2، ص 375.

2) حیاة الامام الرضا علیه السلام، ص 428.

3) ودیعه آل محمد صلی الله علیه و آله، ص 12.

4) تاریخچه قم، ص 16.

5) تاریخ مذهبی قم، ص 92.

6) همان.

7) بحارالانوار، ج 57، ص 217؛ مستدرک سفینة البحار، ج 8، ص 598.

8) بحار الانوار، ج 57، ص 216.

9) بحارالانوار، ج 57، ص 216 و معجم احادیث المهدی علیه السلام، ج 3، ص 474.

(10) اسراء / 5.

(11) بحارالانوار، ج 57، ص 216.

(12) همان، ص 215.

(13) ماهنامه کوثر، ش 9، ص 73 و 74 با اختصار.

(14) همان، ش 12، ص 65 و 66. با اختصار.

(15) رجال نجاشی، ص 335.

(16) همان، 76.

(17) برای اطلاعات بیشتر به «تاریخ مذهبی قم» مراجعه شود.

(18) بحارالانوار، ج 60، ص 213.

(19) همان، ج 57، ص 216.

(20) صحیفه امام، ج 13، ص 165.